

Cimrmani v chemii

Jako chemikovi je mi líto, že stávající výzkum pozůstalosti po českém geniovi Járu Cimrmanovi neobjevil žádný jeho ucelený článek z oblasti chemie. Ani já jsem v zaprášených ročnících Chemických listů z prvních dekád 20. století nenašel žádnou práci našeho Járy, ač jsem hledal pod příjmením Cimrman i Zimmermann z důvodu známé národnostní obojakosti našeho genia. Při všeobecně známé šíři jeho aktivit se zdá neuvěřitelné, že by Jára Cimrman svou genialitou neobohatit také chemické vědy. Přitom o jeho hlubokých chemických znalostech svědčí mnohá místa jeho dochovaných literárních děl. Někteří cimrmanovští badatelé se však domnívají, že Mistr některé své objevy, zvláště z oblasti chemie, úmyslně tajil. Byl totiž přesvědčen, že některé jeho výsledky by společnost neměla dostat do rukou, dokud pro tyto objevy nedozraje. Podle různých náznaků mělo jít například o štěpnou jadernou reakci, LSD a vteřinové lepidlo. Poté, co se tyto poznatky dostaly k lidstvu jinou cestou, se jen potvrdily Mistrovy obavy.

Jestliže tedy Jára Cimrman svůj chemický odkaz našim generacím záměrně nesvěřil, musíme stopy jeho geniality v chemii hledat jinak. Aniž bych rozvíjel hypotézy o možných potomcích Járy Cimrmana, uvádím zajímavé zjištění, že mezi významnými chemiky je dosti časté příjmení psané Zimmermann nebo Zimmerman. Z jejich řady vybírám jen dvě osobnosti, kterým můžeme směle přisoudit největší míru cimrmanovské geniality a jejichž životopisná data ukazují, že právě letos bychom si je měli připomenout.

22. ledna 2016 zemřel ve věku 88 let Herbert Zimmerman, emeritní profesor Univerzity ve Freiburgu. Na této univerzitě vedl 25 let až do svého odchodu do důchodu v roce 1993 Ústav fyzikální chemie. Svou profesní dráhu začal na Technické Univerzitě v Mnichově, titul Ph.D. získal v roce 1958 na Max-Planckově Institutu v Heidelbergu, kde se začal orientovat na obor fyzikální chemie. V roce 1963 se stal profesorem teoretické organické chemie na Univerzitě v Mnichově a od roku 1967 působil jako profesor fyzikální chemie na Univerzitě ve Freiburgu. Byl jedním ze zakladatelů teoretické chemie v Německu, věnoval se zejména kvantové chemii a oboru mezimolekulárních interakcí. Po jeho nástupu se stala Univerzita ve Freiburgu první vysokou školou, na které se konaly pravidelné přednášky z kvantové chemie. Rozvíjel spojení spek-

troscopických metod s kvantově-chemickými výpočty pro studium vodíkových vazeb a volných radikálů. V roce 1983 byl oceněn Bunsenovou medailí udělovanou Německou chemickou společností a v roce 1995 mu byl Svobodnou Univerzitou v Berlíně udělen čestný doktorát. Byl vynikajícím a široce uznávaným pedagogem. Jeho plodnou vědeckou dráhu charakterizují scientometrická data z Web of Science : 542 záznamů, přes 14 tisíc citací, H-index 56.

Profesor Howard E. Zimmerman, významný americký chemik, by se letos 5. července dožil devadesátilet. Narodil se v New Yorku v roce 1926, zemřel 12. 2. 2012 v Madisonu ve Wisconsinu. Během 2. světové války bojoval v Evropě jako tankový střelec americké armády. Chemii studoval na Univerzitě v Yale a titul PhD získal v roce 1953. Následující dva roky strávil na post-doktorské stáži ve skupině profesora R. B. Wodwarda na Harvardu. Od roku 1960 byl řádným profesorem na University of Wisconsin-Madison, kde v roce 1990 získal prestižní profesorský post (Hilldale and A. C. Cope Professor of Chemistry). Profesor Zimmerman je nazýván pionýrem organické fotochemie. V roce 1972 byl hlavním organizátorem IUPAC fotochemického symposia a později až do roku 2010 organizoval pět fotochemických symposií řady „Pacifichem“. Pro Americkou chemickou společnost připravoval kurzy organické kvantové chemie. Je nositelem mnoha ocenění, například ACS James Flack Norris Award (1976), Halpern Award of the New York Academy of Sciences (1980), Senior Alexander von Humboldt Award (1988), ACS Arthur C. Cope Scholar Award (1991) a IUPAC Porter Medal for Photochemical Research (2006). V roce 1988 byl zvolen členem National Academy of Sciences. Je autorem mnoha učebnic a přehledných článků z oboru organické kvantové chemie a fotochemie. Jeho vědecké skóre podle Web of Science je úctyhodné: 438 záznamů, přes 14 tisíc citací, H-index 62.

Použijeme-li stejný postup hledání stop cimrmanovské geniality, nalezneme její nositele i v jiných tvůrčích oblastech. Když se budeme držet kritéria letošních výročí, můžeme uvést jako příklad vynikajícího amerického písničkáře, hudebníka, nositele mnoha ocenění, Boba Dylana, který se letos 24. května dožil 75 let. Proč lze řadit tohoto umělce mezi geniální Cimrmany? Jeho rodné jméno je totiž Robert Allen Zimmerman.

Petr Holý